

Vergaderjaar 2022–2023

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

28 741

Jeugdcriminaliteit

Nr. 785

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 mei 2023

Hierbij bied ik uw Kamer het rapport «Preventie van jeugdcriminaliteit en Jeugdstrafrecht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba» van de Raad voor de rechtshandhaving (hierna: de Raad) aan. Tevens ga ik in op de aanbevelingen die de Raad op basis van zijn onderzoek doet.

Het onderzoek

In 2016 heeft de Raad een rapport uitgebracht over de preventie van jeugdcriminaliteit in het Caribische deel van Nederland (hierna: CN).¹ De Raad heeft nu onderzocht in hoeverre opvolging is gegeven aan zijn aanbevelingen uit 2016. Tevens is onderzocht hoe het staat met de toepassing van het jeugdstrafrecht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: BES), dat in 2020 is ingevoerd.

De Raad concludeert dat het merendeel van de aanbevelingen uit het eerdere rapport is opgevolgd. De aanbeveling die niet is opgevolgd betreft de registratie van risicjongeren. De Raad vindt het nog steeds van belang dat er een goed beeld bestaat van de groep risicjongeren en heeft dit daarom opnieuw als aanbeveling opgenomen.

De Raad noemt de invoering van het jeugdstrafrecht BES in 2020 een mijlpaal, maar constateert dat de toepassing op diverse punten kan worden verbeterd. Het ontbreken van de taakstraf als hoofdstraf ziet de Raad als een gemis.

Op basis van zijn onderzoek doet de Raad zeven aanbevelingen.

Reactie op de aanbevelingen

Hierna ga ik in op de aanbevelingen die de Raad in zijn onderzoek doet.

1. *Neem het initiatief tot opnemning van de taakstraf als hoofdstraf in het Wetboek van Strafrecht BES.*

Deze aanbeveling zal ik oppakken door in kaart te brengen: a) wat de meerwaarde is van de taakstraf als hoofdstraf ten opzichte van de

¹ Kamerstuk 31 568, nr. 182.

taakstraf als bijzondere voorwaarde, en b) wat de consequenties zijn voor wetgeving en de uitvoering. Op basis daarvan zal ik een standpunt innemen.

Uit de gesprekken die de Raad in het kader van zijn onderzoek heeft gevoerd komt naar voren dat het een gemis wordt gevonden dat de taakstraf niet, net als in Europees Nederland, als hoofdstraf in het jeugdstrafrecht BES is opgenomen. Tegelijkertijd merkt de Raad ook op dat er materieel al wel een taakstraf kan worden opgelegd, namelijk als bijzondere voorwaarde. Dat een advies voor een taakstraf als bijzondere voorwaarde volgens verschillende geïnterviewden «niet goed voelt» is op zichzelf niet voldoende onderbouwing van de nut en noodzaak van eventuele wetwijziging. Daarom wil ik de komende periode eerst nader inzicht verkrijgen in de meerwaarde en de implicaties van opnemings van de taakstraf als hoofdstraf in het Wetboek van Strafrecht BES, alvorens hierover een definitief besluit te nemen.

2. *Zorg ervoor dat uitvoering van de PIJ-maatregel voor minderjarige justitiabelen uit Caribisch Nederland realiseerbaar is. Maak hiertoe allereerst de processen inzichtelijk die nodig zijn om tot een plaatsing te komen.*

Deze aanbeveling wordt opgepakt. Een werkgroep met betrokken ketenpartners in CN is bezig om per deelproces de activiteiten en verantwoordelijkheden inzichtelijk te maken. Het proces *adviseren en opleggen PIJ* is inmiddels gereed. Op dit moment is de aandacht gericht op het deel van het proces nadat een PIJ-maatregel daadwerkelijk is opgelegd en in Europees Nederland ten uitvoer dient te worden gelegd. Dit vergt ook afstemming met de Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna: DJI). Het streven is om een beschrijving van dit deelproces medio dit jaar beschikbaar te hebben.

DJI heeft reeds ervaring met uitvoering van PIJ-maatregelen vanuit de Caribische Landen in het Koninkrijk (Aruba en Sint Maarten). Een belangrijk ervaren knelpunt is het niet kunnen realiseren van een resocialisatie- en re-integratie traject tijdens de behandeling. Verlof is bijvoorbeeld niet mogelijk op deze grote afstand, maar ook afstemming met organisaties die het vervolg van de behandeling in de regio moeten uitvoeren is complex. Daarnaast speelt naast het taal- en cultuurverschil ook het ontbreken van een sociaal netwerk in Nederland.

Voor minderjarigen vanuit de BES-eilanden is dit niet anders. Streven is dan ook om in de toekomst in de Caribische regio een PIJ-maatregel te kunnen effectueren voor inwoners van de BES-eilanden. In de brief van 8 februari jl. over de voortgang van de JenV beleidsagenda voor CN is uw Kamer geïnformeerd over de Koninkrijksbrede Werkgroep Forensische Zorg en PIJ.² Opdracht voor deze werkgroep is het opstellen van een werkbaar plan van aanpak voor het realiseren van forensische zorg en PIJ in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

3. *Ga alsnog na in hoeverre registratie van gesignaleerde risicjongeren mogelijk is.*

Vanwege de impact op de privacy vind ik het niet verstandig om risicjongeren in een systeem te registreren. In het eerdere rapport over preventie van jeugdcriminaliteit in BES uit 2016 heeft de Raad de aanbeveling gedaan ten aanzien van het Korps Politie CN en de middelbare scholen om risicjongeren die in beeld zijn te registreren. Naar aanleiding van deze aanbeveling heb ik aan het Veiligheidshuis, waarin de gehele keten onderwijs-justitie-zorg is vertegenwoordigd, gevraagd om met een voorstel voor de opzet en uitvoering van deze registratie van risicjongeren te komen. Het Veiligheidshuis Caribisch Nederland heeft hiervoor subsidie ontvangen. Uit de eindrapportage

² Kamerstuk 29 279, nr. 770.

blijkt dat er knelpunten met betrekking tot privacy zijn geïdentificeerd die de start van het daadwerkelijk registreren van risicojongeren hebben vertraagd. Tot op heden is de registratie daarom nooit gestart. Daar komt bij dat er de afgelopen jaren steeds terughoudender wordt omgegaan met de verwerking van persoonsgegevens. Ook in Europees Nederland wordt zeer terughoudend omgegaan met registratie van risicojongeren in het Zorg- en Veiligheidshuis. In het kader van preventie gebeurt dit in Europees Nederland slechts wanneer blijkt dat er een zeer hoog risico is tot afglijden naar criminaliteit. Een registratie op grond van een lagere risico-inschatting staat immers niet in verhouding tot de privacy-inbreuk die gepaard gaat met de registratie. Bijkomend nadeel is dat registratie een stigmatiserende werking kan hebben, al helemaal in kleine gemeenschappen zoals in Caribisch Nederland. Dit neemt niet weg dat individuele organisaties hun eigen doelgroepen in beeld kunnen houden.

Desalniettemin deel ik het standpunt van de Raad dat er behoefte is om risicojongeren vroegtijdig in beeld te krijgen om hun passend hulp te kunnen bieden. Dit kan echter ook middels een aanpak zonder registratie in een systeem.

Preventie van jeugdcriminaliteit is een belangrijke pijler voor de inzet in CN.³ Voorkomen moet worden dat kwetsbare jongens en meisjes afglijden naar criminaliteit en/of slachtoffer worden van criminaliteit. Vroegsignalering van ernstige gezins- en gedragsproblematiek is hierbij van cruciaal belang, net als het werken aan het vergroten van de weerbaarheid van gezinnen en kinderen door in te zetten op risico- en beschermende factoren en door het bieden van toekomstperspectief. Hiervoor worden onder andere (gedrags)interventies zoals «Alleen jij bepaalt wie je bent» en het Leerorkest ingezet voor het bereiken van een grotere impact. Naar aanleiding van signalering uit aangesloten scholen worden kwetsbare jongeren en hun ouders benaderd respectievelijk uitgenodigd om deel te nemen aan deze gedragsinterventies.

4. *Zorg ervoor dat bij elke strafzaak met een minderjarige verdachte wordt beoordeeld of een Halt-traject mogelijk is.*
Ik vind het belangrijk dat het Halt-traject voor jongeren in CN beschikbaar is. Om te zorgen dat bij elke strafzaak met een minderjarige verdachte wordt beoordeeld of een Halt-traject mogelijk is, hebben medewerkers van de Voogdijraad Caribisch Nederland (hierna: VRCN) in februari een Halt-training op Curaçao gevolgd. Op Sint Eustatius is VRCN gestart met het informeren van de politie over Halt om deze interventie beter op het netvlies te brengen. Dat zal ook gebeuren op Bonaire en Saba.
5. *Investeer in de samenwerking en de afgesproken taakverdeling tussen Stichting Reclassering Caribisch Nederland (hierna: SRCN) en Zorg en Jeugd Caribisch Nederland (hierna: ZJCN) in jeugdreclasseringszaken en scherp de gemaakte afspraken zo nodig aan.*
Ik onderschrijf de aanbeveling om te investeren in de samenwerking en de afgesproken taakverdeling tussen SRCN en ZJCN in jeugdreclasseringszaken. Op korte termijn wordt een werkgroep geformeerd, bestaande uit Voogdijraad CN, ZJCN en SRCN. Deze werkgroep zal de bestaande werkafspraken evalueren en waar nodig aanscherpen. Tevens zal deze werkgroep afspraken maken over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de organisaties.
6. *Geef opvolging aan de aanbeveling uit het WODC-rapport van april 2020 tot inrichting van een jeugdstrafrechtmonitor Caribisch Nederland.*

³ JenV beleidsagenda voor Caribisch Nederland 2021–2025, Kamerstuk 29 279, nr. 659.

Op basis van input vanuit de keten en de aanbevelingen uit het door de Raad genoemde WODC-rapport uit 2020, is een start gemaakt met het inventariseren van de variabelen die in een monitor opgenomen zouden moeten worden en wie daarbij welke gegevens zou moeten aanleveren. Aandachtspunt daarbij, zoals destijds ook door de onderzoekers is opgemerkt, is dat het om dermate kleine aantallen gaat dat herkenbaarheid/herleidbaarheid naar de individuele personen een aandachtspunt is en beperkingen geeft voor een monitor.

7. *Zorg voor sturing op de opvolging van de aanbevelingen uit het evaluatierapport van de SRCN.*

De SRCN heeft medio 2022 een brede evaluatie uitgevoerd van de implementatie en de werking van het jeugdstrafrecht BES. Het evaluatierapport bevat diverse verbeterpunten die door de betrokken organisaties worden herkend. Om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en adviezen uit deze evaluatie is met subsidie van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een coördinerend beleidsmedewerker jeugdstrafrecht in CN aan de slag gegaan voor de jaren 2023 en 2024. De coördinerend beleidsmedewerker zal onder meer bijdragen aan het komen tot een organisatie-overstijgende, ketenbrede aansturing en monitoring (zie ook aanbeveling 6), hetgeen ook door de betrokken ketenpartners in CN als essentieel wordt gezien voor verdere verbetering van de kwaliteit van de uitvoering van het jeugdstrafrecht.

Tot slot

De invoering van het jeugdstrafrecht in CN in 2020 was een mooie mijlpaal. Tegelijkertijd laat het rapport van de Raad zien dat er in de toepassing ervan er nog stappen zijn die gezet kunnen worden. Dat vraagt om continue aandacht van ketenpartners in CN en mijn ministerie. Met bovengenoemde inspanningen beoog ik de aanpak van jeugdcriminaliteit in het algemeen, en de werking van het jeugdstrafrecht in het bijzonder, in CN verder te verbeteren.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind